

Zhaohong Han & Rast. Rebekah (eds.).

First Exposure to a Second Language: Learners' Initial Input Processing

Cambridge: Cambridge University Press, 2014, 209 p. 205.

ISBN 978-1-10701-761-0.

Sándor Krisztina

A kötet a második nyelvelsajátítás témakörével, azon belül is a nyelvtanulók input-feldolgozásával foglalkozik. Olyan jelenséget vizsgál, ami fizikálisan nem, vagy csak kevésbé, szemmozgás-követéses vizsgálattal mérhető. Az input-feldolgozás megértése ennél fogva az adott input manipulációja, illetve egyéb külső tényezők (pl. célcsoport) megváltoztatása által lehetséges. Ennek okán jelen kötet kiemelkedő szereppel bír a szakirodalomban, mert a korábbi kutatásokkal ellentétben – melyek célcsoportja többnyire a kezdő, illetve haladó nyelvtanulók voltak – a Zhaohong Han és Rebekah Rast szerkesztése nyomán összeállt kötet tanulmányai a nyelvet újonnan elsajátító nyelvtanulók input-feldolgozását veszik górcső alá.

A kötet bevezetésből, hat fejezetből és epilógusból áll. A rövid bevezetést követően az első öt fejezetben empirikus kísérleten alapuló kutatások kerülnek bemutatásra, melyek logikusan felépített, jól követhető tanulmányok, a kísérleti eredmények közlésénél elvárt követelmény szerint felépített munkák (bevezetés, elméleti, illetve szakirodalmi áttekintés, kutatás módszertana, kutatási eredmények elemzése, következtetés). A hatodik fejezetben az olvasó áttekintést kap számos korábbi kutatás bemutatása révén a jelentés és a forma szimultán szerepéről az input-feldolgozásban. A kötet epilógussal zárul, mely betekintést nyújt Bill VanPatten input-feldolgozásról alkotott elméletébe teoretikus és módszertani kérdések vizsgálatán keresztül, illetve kritikai értékelést kapunk a kötetben található cikkekről. Amellett, hogy a fejezetek felsorakoztatják az input feldolgozással foglalkozó elméletek jelentős részét – átfogó képet nyújtva ezáltal az olvasónak a téma elméleti háttéréről – alapvetően három fő elmélet köré épülnek, melyek a következők: VANPATTEN (1996) input-feldolgozási elmélete (Input Processing Theory); CAROLL (2011) autonóm indukciós elmélete (Autonomous Induction Theory); és ELLIS (2008) használat-alapú elmélete (Usage Based Theory). A módszertani és kutatási eszközök sokszínűsége, az elméleti háttér alapos bemutatása, illetve a cikkek szerkezeti egységessége a kötet színvonalát emelik. Ugyanakkor éppen ebből a sokszínűségből fakad az a tény, hogy hiányzik egy fő fókuszpont, ami a cikkeket koherens kötétté formálná. Amint azt látni fogjuk, majd mindegyik cikk eltérő kutatómódszertant alkalmaz: különböző aspektusokból vizsgálja az input-feldolgozást, eltérő input elemekre fókuszál, más és más nyelvet vizsgál és az időintervallumok is eltérőek. Az input-feldolgozás definíció szerinti meghatározása pedig egészen az epilógusig várat magára. Ennek okán javasolt lehet a kötet olvasását az epilógussal kezdeni, hogy általános képet kapjunk a témáról, mielőtt az egyes cikkekre rátérünk.

Az első fejezet saját kutatással kiegészített replika tanulmány, melyben arra kapunk választ – csakúgy, mint a következő cikkben –, hogy a nyelvet újonnan elsajátítók mit dolgoznak fel maguktól spontán, az input manipulálása nélkül. Han és Sun azt feltételezik, hogy az input-feldolgozás a forma és jelentés tekintetében szelektív, elsődleges szerepet tulajdonítva a jelentésnek. Ezzel ellentétben a kutatás eredményei azt igazolják, hogy az új nyelvtanulók esetében az input-feldolgozás alapvetően nem jelentés-, hanem formavezérelt. Megállapítják, hogy a nyelvet újonnan elsajátítók nyelvi megértése lényegesen eltér a már valamennyi nyelvtudással rendelkezőkétől. Ahhoz, hogy a jelentés játsszon elsődleges szerepet az input

feldolgozásában, elengedhetetlen a célnyelv bizonyos fokú ismerete. A kísérletben szöveg kiegészítésére irányuló feladatot és írásban történő szabad válaszadást (free recall) alkalmaznak a szerzők; a tesztalanyok input-feldolgozási stratégiája retrospektív módon, exit teszttel kerül felmérésre. A második fejezet egy nagyobb kutatás részeként publikált tanulmány, melyben Park a nyelvtanulók input felismerésének mikéntjét, miértjét és az alkalmazott stratégiákat vizsgálja. Összehasonlítja a nyelvtanulók hangos gondolkodással (think aloud protokoll) elért eredményeit az input teszten elért eredményeikkel, melyek jelentős átfedést mutatnak annak ellenére, hogy az észlelés más-más aspektusait vizsgálják (felszíni és mélyebb szintű észlelés). Az input-feldolgozás az első cikkhez hasonlóan forma- és nem jelentésvezéreltnek bizonyult (igevégződés, központozás), függetlenül attól, hogy a két kísérlet a kontextus, a módszertan, de még a nyelv tekintetében (norvég, illetve koreai) is eltért. A harmadik fejezetben Rast és munkatársai a használat-alapú nyelvelméletet felhasználva francia anyanyelvű tesztalanyok input-feldolgozását vizsgálják a lengyel névszóragozáson keresztül. A felmérés eszközeként egy feleletválasztós és egy mondatalkotós feladat szolgál, melyet a résztvevők több alkalommal, egyre több manipulált nyelvi input birtokában végeznek el. A vizsgálat eredménye, melyet a tesztalanyok több órás lengyel nyelvi képzése előzött meg, alátámasztotta azt a feltételezést, miszerint a nyelvet újonnan elsajátítók figyelme fókuszálható a ragokra, különös tekintettel azon esetekre, mikor a rag kapcsolódik a szótőhöz, valamint ha a szótó ismerős a nyelvtanuló számára (pl. profesorem [PL] – professeur [F]) akár az inputbeli gyakoriság, akár pedig az egyértelmű alakbeli hasonlóság okán. Megállapítást nyer, hogy a morfológiai jelenségekből igen csekély inputot követően is képes általánosítást végezni a kezdő nyelvtanuló. Abban az esetben viszont, ha a hasonlóság, illetve az input gyakorisága feltételek nem teljesülnek, a tesztalanyok figyelme nem irányul a ragokra. A szerzők behatóan vizsgálják a gyakoriság és átláthatóság mint aspektusok támogató (facilitatív) szerepét az új inflektációs formák feldolgozása során. Csakúgy, mint Rastnál, Carroll vizsgálódásának tárgya is az irányított (manipulált) input feldolgozásra gyakorolt hatása. Tesztalanyai új és kezdő nyelvtanulók, a kutatás középpontjában a szótanulás (keresztnevek és tulajdonnevek) áll, a kísérlet eszköze pedig egy receptív feladatsor. Az eredmények tükrében beigazolódni látszik, hogy az input-gyakoriság mint tényező nem minden esetben mérvadó. A cognatus szavak (azonos jelentésű, kiejtésben és/vagy írásmódban is egyező, (vagy nagyon hasonló), azonos etimonú szavak) esetében ugyanis a szótanulás gyorsasága a gyakoriságtól független. Az anyanyelv és második nyelv közti transzfer következtében a tesztalanyoknál a fentről-lefelé (top-down) történő input-feldolgozás kerül előtérbe a hosszú szavak szegmentálása esetén is. A kísérlet eredménye alapján az a következtetés vonható le, hogy egy adott szó mondatban elfoglalt pozíciója (pl. mondatkezdő pozíció) annak elsajátítását nem befolyásolja. Fontos azonban megjegyezni, hogy a kísérlet input elemeit nevek, tulajdonnevek alkotják, így egy esetleges általánosítás előtt további inpuetelemek vizsgálata indokolt. Sagarra célcsoportját az előző szerzőkkel ellentétben nem a nyelvet újonnan elsajátítók, hanem a kezdő nyelvtanulók alkotják. A cikk, csakúgy, mint az előző, az anyanyelv transzfer hatását vizsgálja a morfológiai formák (alany-állítmány egyezés) viszonylatában, és azt a következtetést vonja le, hogy az anyanyelvnek nincs transzfer hatása a kezdő nyelvtanulók morfológiai érzékenységre az input-feldolgozás során. A hatodik fejezetben Moreno többek között az input-feldolgozás módszertanát veszi górcső alá, számos korábbi, a témában végzett kutatás módszertani elemeinek összehasonlítása révén. A vizsgálat eredményeként felhívja az olvasó figyelmét a mérőeszközök validitásának fontosságára, melynek kapcsán ajánlásokat is megfogalmaz. Ez fontos lehet a témában kutatásokat tervező nyelvészek számára. A kötet utolsó fejezetében a szerző, VanPatten vázolja az input-feldolgozás területén a kutatók előtt álló megoldandó

elméleti és módszertani kérdéseket, valamint összegzi a kötetben fellelhető tanulmányok eredményeit, kiváló terepet biztosítva ezzel a jövőbeni kutatásoknak.

Jelen kötet a nyelvet újonnan elsajátítók és a kezdő nyelvtanulók input-feldolgozási folyamatát vizsgálja számos empirikus tanulmányon keresztül. A tanulmányokat kellő rövidség, tömörség, új szempontokat is figyelembe vevő átgondolás jellemzi. A módszertani és elméleti háttér széles körű megismertetése okán mind tartalmi, mind formai szempontok szerint a graduális és posztgraduális képzésben résztvevők számára egyaránt kiválóan használható tanulmánykötet.